

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI SZALLÁS:

Belső farkasutca 78. sz. alatt gr. BÄNFELI ház emeletében.

Megjelen e lap hetenkint háromszor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton délelőtt.
 A négyesedre 3 ft. o. é. Hirdetés ár: négyesedre sorért először 7 kr., másodszor 6 kr., harmadszor 5 krajczár o. ért. s minden hirdetés után 10 kr. blyegdíj. Előzetes s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezelik.
 A színi társi cikkek sora után 12 kr. előleges beküldése mellett a szerkesztőséghez czímzendők.

KIADÓ-HIVATAL:

Középutca, STEIN J. könyvkereskedése.

Közlöny, augusztus 1.

(D) Miután a székely — a mint korábbi cikkekünkben említettük — a magyartól, úgy történelmileg, mint jogilag annyira körvonalozott külön nemzeti léttel bír, hogy azt ezzel — habár egy fajunk — egy nemzetté Erdélyben gyúrni nem lehet; de miután Schmid Konrád követ ur, a mint beszédéből látszik, őket mégis egyggyé akarja összekovacsolni: az a kérdés már, hogy tehát a magyar olvadjon a székelybe, s ez esetben a szász is — ad normam — az osztrák-németbe teljesen beolvadván, lesz Erdélyben három nemzet: a székely, az osztrák-német és a román; meghal két nemzet: a szász és a magyar.

Igy igen szépen indultunk, a mint Schmidt ur mondá: „alkotmányos életünk kezdetén.”

És ez új alkotmányos élet kezdetén kérjük van-e szükség egyes nemzetségek történelmi életjogának megtagadására; kérdem tabula rasajukra oly országot akarnak-e teremteni, a hol a kásztok legveszedelmesebbike, a nemzetségek, mint kászt létezzenek?

Szerencsére a kormány ezen közép szadba illő intézvényt nem pártolja; a mint ezt az oláhok becikkelyezéséről szóló törvényjavaslatból mindenki beláthatja.

Miután az egyéni jogegyenlőségnek természetes corollariuma a nemzeti jogegyenlőség, senki sem mehet túl azon követelésen, mint a mit 1848-i intézvényeink kimondottak: miszerint nemzetségek és vallás ember és ember közt nem tehet különbséget. Ezen jogalapon minden nemzetségi képességéhez, életrevalóságához s a kormányra vagy néptömre való befolyásához képest érvényesítheti magát s hatását mivelte egyéneiben, s nincs szükség a nemzetségi arány chimeráját felállítani újból, hogy ezáltal aláassanak az egyéni jogegyenlőségnek.

De ha benne vagyunk e téveszmében, ha magunkat nemzetséggé osztjuk fel, nem szabad az országgyűlésen egy törvény előtt és történelmileg is ős idők óta létező nemzetségi névnek kiirtásával egyengetni a többi nemzet utját az uralom Parnassusa felé, annyival kevésbé, mert éppen a magyar nemzet az, a melynek a most folyó képviselői ülésben egyetlen egy fia sincsen ottan; gr. Nemes és gr. Beldi székely levén.

Ha nemzeti arányokra számítottuk továbbra is a politikai jogoknál, a magyar nemzetet Schmidt ur legkevésbé ignorálhatja, mert éppen e nemzet az, melynek Erdély — a székelyföldön kívül — hódítás utján tulajdona; éppen e nemzet az, a mely saját földjéből szakasztott ki egy szép területet a szász hospesek számára; ez a nép az, a mely mindig a királyok alatt, mint az erdélyi terület egyik főnemzete saját vajdasággal bírt; ez a nemzet az, mely mint külön nemzet nem ritkán csatázott a székelyek és szászok ellen; ez azon nép, mely a három erdélyi nemzet uniójának egyik tényezője; ez az, melyről minden hazai törvényeink s az egész történelem mint külön nemzetségről emlékezik; ez az, melyet székelynek, vagy szásznak soha sem neveztek, miért kell tehát most neki meghalni, talán életre képtelenebb, vagy jelentéktelenebb mint a szászok?

Életre képtelen? Ma az ország két részre van az elvekben szakasztva, egyiknek élén a magyar áll, s a székely mint igaz hű testvér csatlakozik melléje.

A magyar nemzet fényes tanodákat, nagy miveltséget bír.

Birtokára nézve sokkal felülmúlja az országban mind a szászokat mind a románokat; az 1075 □ mérföld területű Erdélyből 340 □ mérföld a magyar, míg a szászé csak

135, az oláhoké 300, a székelyeké 240. Birtokilag tehát Erdély legnagyobb nemzete éppen a magyar. Avagy Schmidt ur alkotmányos élete kezdetén a birtok, értelmiség és népesség magukra nem elég factorok arra, hogy egy nemzet lehessen. Azon birtoknak, a mely nemzeti létre mulhatlan jogot ad, csak szász és oláh birtoknak szabad lenni, a jogosult intelligencia csak belőlük állana-e ez országban?

Van tehát kétszáz ezer magyar, a ki úgy történelmi múltjában, mint jövőjében legalább is felér ugyan annyi szással.

E létszámon felül pedig aztán egy szász sem marad.

Ha a magyar anyagi s szellemi tulajdonai, valamint létszáma nézve képtelen egy külön nemzeti létele, a Schmidt ur előtt most kezdődő alkotmányos életben: úgy hasonló factoroknak a szászokra nézve is hasonló következménye lehet, ez a gleichberechtigung. És e szerint a szász is képtelen a nemzeti létre, s Erdélynek csak két tényezője, két országos nemzete lehet u. mint a székely és román.

Im hova vezet a szászok grófjának kiindulási pontja!

És mily csekély kérdés volt pedig, a miért a magyarok és székelyek történelmi nemzetsége megtámadtatott? Mily könnyű lett volna évezredek alkotmányunk gyakorlata nyomán most is eleget tenni annak, hogy a választás a vallások szerint történjék?

Midőn a törvény a jogarányt valláshoz köti, ez csak annyi vallásról szól, a mennyiről e törvény gyakorlatánál az illető testület rendelkezhetik.

A régi „tria e receptis religionibus“ választási törvény úgy gyakoroltatott, hogy azon bevett vallásokból választott 3 egyén, a melyek képviselve voltak a megyékben a székelyben. Így a székelyföldön soha egy lutheranus sem választott, sőt sokszor unitarius vagy katolikus stb. sem, ha „idonea membra“ nem találtak; hanem választottak a vallás hoz kötött törvényhez képest annyiszor három egyén, a hány bevett vallásból alkalmas egyének találtak. És ki tagadhatja, hogy a törvény bűn meg volt tartva? E mellett még a nép választási szabadsága nyert azáltal, hogy az illető hitfelekezet tagjainak hiánya miatt kevesebb egyén közül választhatott a kormány a kinevezésnél.

Mostan senkinek sem fordult meg fejében, hogy ha jónak láták az unitarius és kalvinista urak haza menni, az ő dolguk, de a jelen levőknek a szabályt, melynek megtartására eskü gyanánti fogadalmat tettek, megszegni nem szabad; hanem azt megkellvén tartani; választásnak elhőktől annyi hitfelekezetből, a mennyi ama gyűlésen képviselve van, nem lévén választható az, a ki nincs jelen!

Ez — mondjuk — legalább nyilván senkinek fejében meg nem fordult. Ennél fogva úgy látszik jobbnak velték a szabályt változtatni; mert hisz a törvényhozás két tényezőből áll, s miért ne octróyalhatna ez a tényező is?

Hiszen, ha szabad volt ott a választás kedveért egyszerre három nemzetet teremteni csak azért, hogy két szász valamiképp bejutasson: miért nem octróyáltak legalább a törvényekül elfogadott szabályokkal összhazóbban és a valóságnak is jobban megfelelően; miért nem vitatták azt, hogy a katolikus hitfelekezet egy hitfelekezet akár görög, akár magyar, akár német; tehát választottak volna az ott jelenlévő három hitfelekezetből hat tagot?

Ez a románokat sértette volna....

Ez pedig következetes félrelelés lett volna

na a szabályoktól; ámbár részünkről ha ő Felsége szabálya a választást vallásokhoz kötötte, választottunk volna annyi vallásból, a mennyi jelen van; de a helyett új tényezőit semmi esetben sem teremtetünk volna, vagy ha mulhatlanul teremteni akaránk vala, megfontolandjuk, hogy mi az octróy utoni törvényhozásnak is csak egyik tényezői vagyunk, s felirtunk volna a másik tényezőhöz, hogy ime Urunk királyunk két vallás eltűnt az országgyűlésről; kérünk, méltóztassék Felséged új szabályt octróyalni a nemzetségekhez köte azon arányt, a mi az előbbiben a valláshoz volt köte. Így miután a törvényhozás másik fele beleegyezett volna ily szabályba, csak aztán választottunk volna aztán elhőktet.

Ilyen fogalmunk van nekünk a parlamentarismusról, akár szerződésből, akár octróyából mind ki az alkotmányosság. Meglehet tévedünk, mert mi egy ezredév óta folyamban levő alkotmánnyal bíró ország tagjai vagyunk.

Ha a gyűlés e rendes parlamentaristis eljárás mellett marad, valószínűleg ő Felsége azt parancsolja vala, választásnak a szabályok értelmében annyi vallásból, a mennyi jelen van; és így kegyelem lesz vala a székely és magyar nemzet külön nemzeti életének.

Egyek és igaz testvérek vagyunk érzelmeben mi magyarok és székelyek, nyelvünk is egy; de a történelmi igazságot nem akarjuk feladni. Avagy nem nemzet-e a kun, a jázsa ma is, habár egy a magyarral; és nincsen-e elég örmény Erdélyben, a ki csak magyarul beszél, nem egy-e az örmény nemzet a magyarral Erdély területén, habár még sem magyar. Ki mondja a szászt székelynek, ki mondja a belgát francziának, habár egy nyelvet használnak; sőt német-e a szász? nincsen-e Saxoniának külön nemzeti értelme. Egy népfaj sok külön nemzetet számíthat. Ha nemzetségi arányokat teremtenek az ily aránnyal mindig birt nemzetségeket nem lehet ignorálni, midőn lételüket kétségbe nem vonhatják.

De ez arányok, e kásztok kora lejárt. Miért harezoljunk! Nekünk nem kell magyar, székely, szász és oláh proportio, hogy örmény, izraelita, német, franczia s még más nemzetek, kik be fognak ide jöni, ha Erdély civilisatioja emelkedik, ki legyenek zárva az ország jogai-ból. A népfaj jogeszméjének lehet ma már csakis értelme a jogegyenlőség sérelme nélkül, és ezen jog csakis, de egyedül csakis a nyelv használatára, egyébre semmi sem terjedhet ki.

(H. S.) Ezelőtt két évvel egy hideg februári alkonyon harmincz férfi, meg annyi szász, érkezett Kolozsvár falai közé.

A történet Muzsája följegyzé neveiket is ez uraknak, s mi a legheitelessebb adat nyomán közölhetjük, ha kell.

Ok egy szász nemzeti gyűlés határozata folytán mint választott követek jöttek Kolozsvárra.

Másnap, 1861 február 7-dikén, a nemzeti szállodában gyűltek össze, s régi szász szokás szerint megválaszták szőlőjökül a szebeni polgármestert, ki a küldöttség egyik tagja volt.

Ez meglévén, ünnepélyes menettel megindultak a nemzeti szállodától, s elmentek tisztelkedni az ő Felsége által unjonnan kinevezett erdélyi udvari kancellárhoz, b. Kemény Ferencz ő nmlgához.

A szász küldöttség szónoka következő beszéddel üdvözölé ő nmlgát:

„Kegyetlen uram! Az alkotmányos élet hajnala, mely közelebből hazánk felett ismét derengni kezdett, a szász székelyek (Vororte) kommunistáit is azon legkedvesebb reményekre és várakozásra jogosítja fel, hogy rájok s az egész nemzetre nézve is ez uton megérkezik az alkotmányos fejlődés és haladás napja.”

„Ezen bizalomteljes reményünkben küldö-

nösen megerősít minket azon körülmény, hogy ezen kibontakozás vezetésével nagyméltóságod bízott meg.”

„Számos évek tapasztalása rendithetlen bítet és kétségtelen bizalmat szilárdított meg keblünkben nagyméltóságod üdvös tevékenysége iránt, minél fogva részünkre nem marad fenn egyéb, mint a szász nemzetet nmlgod további szokott jóindulatába ajánlani, s hazánk felvirágzása érdekében a végzettől nagyméltóságod számára hosszú életet esdekelni.”

Báró Kemény ő nmlga a legszívélyesebben fogadta a szász küldöttség ezen üdvözlését, s körülbelül következő szavakkal felelt:

„Köszönöm önöknek, uraim! Köszönöm küldöknök azon figyelmet, melyet önöknek kiküldése által iránymban tanusítottak. Milyet visszatérek Bécsbe, teljes erőmből oda fogok hatni ő Felségénél, hogy megkapják azt, a mi önöket illeti, alkotmányukat tudniillik és nemzeti ispánjokat. Legyenek önök bizalommal, s hassanak oda, hogy nemzetük is bizalmat nyerjen, hogy kezeffogva a testvéremzetekkel egyetértőleg munkálhassunk a közös baba culturája és fejlődésének érdekében. Újból nyílvánitom, s kérem önöket, sziveskedjenek küldöiket nevében biztosítani arról, miképp legszentebb kötelességemnek ismerem, ő Felségénél felhasználni befolyásomat a végett, hogy önök minélhamarabb megkapják alkotmányos ispánjokat s nemzeti universitástukat“ stb.

Erre a szebeni polgármester egyenkint bemutatott ő nmlgának minden szász követet, s a küldöttség kölcsönös szívélyes nyilatkozatok közt elbucsuván, azonnal gróf Mikó Imre ő nmlgához, az unjonnan kinevezett erdélyi kormányzóhoz mentek tisztelkedni.

Gróf Mikó igen előékenyen fogadta a szász küldöttséget, mire ennek szónoka következő beszéddel üdvözölé ő nmlgát:

„Kegyetlen uram! Tudomány és humanitas mindig és mindenütt karöltve jár.”

„Nagyméltóságodban mindkettőnek gyámját tiszteli a baba, s a szász nemzet örömiradás sok üdvözlé december 10-dikét, mely napon kedves hazánkban a legmagasb kormányhatalom ő Felsége által nmlgodra bízott.”

„A magas jogeszmét egyesítve a bölcsességgel nmlgodnál kezkesedik alkotmányos életünk áldásdus felvirágzásáról, s midőn a szász városokban és főhelyeken (Vororte) törvényesen fenálló kommunistások itt összegyűlt követei nmlgod iránnyában a legmelyebb tiszteletet fejezik ki, ajánljuk a szász nemzetet nmlgod kegyteljes jóakarataiba, óhajtván, vajha nmlgod áldásdus tevékenysége e haza javára, s nmlgod örömeire, minél tovább tartana.”

Gróf Mikó ő nmlga következő szavakkal felelt:

„Uraim! A haza és ő Felsége a mi apostoli királyunk hívásának engedelmességgel, midőn alája rendelém magamat azon hivatal kötelességeinek, mely alkotmányos szabadságunk visszaállításánál reám bízott, jölesik szívemnek mindjárt kezdetben itt látnom önöket, s fogadnom szerencsekívánatukat; mert az önök megjelenését nem csak úgy tekintem mint örömdetes jelet az iránymban nyilvánuló bizalomnak, melyre a reám bízott nehéz feladat megoldásánál oly nagy szükségem van, hanem kedves elégtételt érzetével látom ebben egyszersmind bizonyítványát annak, hogy a szász nép, melynek nevében önök szavaiat hozzám intéztek, midőn örömet s elégtételt óhajta kijelenteni a haza és lakói hagyományos jogai- és szabadságainak kálításában levő viszontörvényesítés felett, átlátja és szilárdon meg van győződve, hogy mindnyájunk kötelessége rendithetetlenül ragaszkodni azon alkotmányhoz, a melyen kívül számunkra nincsen üdv.”

„De éppen nekünk, a kik az alkotmányos szabadságunk századokon át való közös élvezése folytán jogosítva vagyunk politikai érteiséget igényelni, éppen nekünk hivatásunk: azon nehézségek megoldásánál, a melyek ezen átmeneti korszakban kétségtelelül felmerülendek, hazánk többi lakói előtt az önzéstelen önmegtartadás és utógondolat nélküli törekvés nemes példájával menni elől a köző érdekében. Azon korszakba érkezünk, midőn nem elégséges a jogegyenlőséget a szónokokból fennhangoztatni, élő tényező kell annak válnia, hogy mindenki kövessen minket azon uton, mely egyedül vezethet üdvre.”

„Gondoljuk meg, uraim, hogy alkotmányos életünk organikus fejlődése volt az, mely a törvényhozás útján nekünk a jogegyenlőség nagyszerű viszonyát megszerezte, s hogy csak az organikus továbbfejlődés az alkotmányos törvényhozás útján vezethet valódi haladásra, valódi údvégre.”

„Ennélfogva politikai hitvallásunk első fő-cikkelye foglalja magában az alkotmányos államokat egyedül üdvözítő tételt: „A törvény szent!” Ez, uraim, az én jelszavam! Hivatlan kéz ne merjen törvényeink sérthetetlen szentségéhez nyúlni; mert csak akkor válik lehetséggé, hogy a hivatottak, bölcs megfontolással annak, a mi közösen jó, az ország bizalmától kísérve, s fenntartva a király bízalmát, törvényesen alkotmányos uton, minden pártok méltányos óhajait és igényeit kielégítsék.”

„Ragaszkodjunk tehát szorosan törvényeinkhez, támogassuk egymást kölcsönösen, bízza a kölcsönös méltánylat s különös érdekeink méltánylatában; így biztos számíthatunk, hogy a törvény útján az általános jólét magasra emeljük.”

E bölcs és értelmes szavak elhangoztak a szász küldöttség férfiainak, legalább az akkori szász lapok — még pedig a „Sieb. Bote” is — azt írták, hogy „örömtől sugárzó tekintetek legeltek az ünnepektől.”

Ezután következtek a tisztelő szász küldöttség egyes tagjainak bemutatása, a kik mindnyájan meghívtak gróf Mikó ő nmlga által ebédre, a hol jelen volt a kancellár b. Kemény, továbbá gróf Bethlen Farkas, b. Bornemisza János, b. Apor Károly, Veér Farkas, Jakab Bogdán s Paget János. A szász követek kedves emlékek, szép reményekkel tértek aztán haza.

E szép reményei a szászoknak csakhamar valósultak is. Báró Kemény megtartá szavát. Mint erdélyi udvari kancellár befolyásával kieszközölte, hogy a szászok visszanyerjék alkotmányos szabadságukat és kincsüket, mely jogról pedig önkénylő mondtak volt 1852-ben az absolutizmus részére. Gróf Mikó kormányzása pedig valóban humanus és a fenebbi beszédében is kiemelt nemes politikai elveknek megfelelő volt. A mit ígérték megtarták, s a mit nyilván eleltől fogva kinyilatkoztattak, politikai elveikhez hívek, következetesek voltak. Semmi jogos panaszra ellenükben egy szászban is oka nem volt, de annál több hálára.

Es imé, most eléll egy szász és egy mérges nyilat kovácsolván Szebenben, a bécsi „Öst-Deutsche Post”-ból az anonymitás paizsa alól nagy vitézül előlvi báró Kemény, gróf Mikó és Haynald ő nmlgaik ellen.

Ez egy sok cynizmussal készített, szemérmelen persiflage, a melyet a „Hermannstädter Ztg.” nagy mohon vett át, s minden megjegyzés nélkül első cikk gyanánt közölve, magáévá tett.

De sokkal többet teszünk fel a biggadtabb és méltányosabb gondolkodású szász hazafiakról, hogysem meg ne lennének győződve, hogy ily mocsoklodást jóváhagyni méltóságon alólinak tartandják, és sietni fognak kijelenteni, hogy ama gyanu, mintha e pasquill ex consilio gyártott volna, merőben alaptalan.

Amaz emlékeztetés és sajnálatos „Hoch” után, a melylyel az országgyűlésen közelebb-ről a Haynald ő nmlga regaliságának megszüntetésére vonatkozó közlemény üdvözöltetett, az illetőknek a politikai lelkiismeret szabadsága és a meggyőződés őszinte nyílva nitásának joga és kötelessége felől nagyon szánandó fogalmuk lehet, kétség kívül; de el nem bíhatjuk, hogy abban minden szász követ részt vett volna, s így nem alaptalan azon föltevés is, hogy nem minden szász követ gondolkozik az „O. D. P.” levelezője és a „H. Ztg.” szerkesztője koponyájával mely előtt sárral dobálódónak tetszhetik mindeken, ha még egyszer oly tisztelben álló érdemes hazafi is, mihelyt függetlenül mer gondolkozni és cselekedni.

Lám, az a „hoch”, és az a pasquill olyan dolgok, a mik a szász nemzet méltóságát éppen nem emelik, érettségének éppen nem fényes bizonyítványai!

Lám, a románok ama „hoch”-okhoz nem esatolták „setreasee”-ikat, s még eddigélé lapjaik sem sülyedtek pasquillek közönyeivé, mint az „O. D. P.” és „Herm. Ztg.” pedig ez utóbbi lap mennyit ócsárolta, s szidta kommunikusok érzelmét, miveletlen nyers tömegnek a román nemzetet ezéltől csak nemrég is, midőn még nem eveztek egy hajóban.

A nögyület az inségben szenvedőkért.

A helybeli jótékony nögyület legutóbbi gyűlésében az emberiségi s honleányi érdelemnek újabb tanujelét adta, midőn meghatva Királyhágón tuli inséget szenvedő testvéreink balsorsa által, meghatározta, hogy minden bűdös csapatnak, a mely városunkon áthúzódik, egy napi élelemmel ellátásáról gondoskodik.

A honleányi szeretet nyújtja itt barátságos karjait a szenvedőknek, kik vándor utjukban egy napot e karokon kipihenhetnek. Sokan jöttek már át Erdélybe, kik munkát találtak itt nagy balsorsukon segíthetnek, egyszersmind hasznára válnak a megyei birtokosságának, kik a communisticus ábrándokkal újból sűrűlt s birtokukra vágyakodó benn lakó népnél mind kevesebb munkát találtak, miután ez ábrándok a politikai szabadságot az ingyen vagyonban s munkátlan életben keressék. A nögyület egy bizottmányt nevezett ki, a kik az inségre jutottak megérkezéséről időszakonként tudomást vegyenek s ellátásukról az egyes vállalkozó házaknál gondoskodjanak. E bizottmány tagjai: Zsigmond Elekné, Csulak Dánielné, Grois Gusztávné, Fejér Mártonné, Sikó Miklósné urasszonyok. Az ellátás a nögyület ezen bizottmányának közvetítése által a városi jobb módú házak által történik, kiket a bizottmányi tagok erre felkérnek s ígéreiteket véve, vendégszeretettel igénybevételek, hirlap útján tevének közre ezen emberbarátok hírsorát.

A nemesen lelkesült nögyület elhatározta, hogy ha a városi lakók vendégszeretete inséget szenvedő honfitársaink iránt nem mutatkoznak akkora mérvben, hogy minden érkezőnek ellátása ily közvetítés által történhessék, e nem remélt esetben az egyet saját pénztárát is igénybe veendő.

De ki tehetné föl városunk lelkes honleányairól, hogy e most alakult egyet ily áldozatkészségének igénybevétele engednék kerülni a sors.

Sőt meg vagyunk győződve, hogy az alábbi felszólítás vételével egy jobb módú házj sem lesz, mely a nögyület bizottmányát a városba érkező éhesek ellátásáról biztosítani, s illetőleg magát a résztvevők sorába bejegyeztetni ne siessen.

A nögyület felhívása.

Jelen hó elsőjén tartott jótékony nögyületi bizottmányi gyűlésbe pénztárnok Pál Sándor ur által felemeltődött, Királyhágón tuli testvéreink jeleni inségük, s hogy azokon egyetünk részvéte által segélyezzen, fokbizottmány választott, mely helyzetéhez képest celszerűen intézkedik.

Az emberi igyekezet, szorgalom megtörök a természet vas törvénye alatt, a gazdag ronak, honnan más években a külföld bőven látottak el, most kopáron állanak s lakosai vándorhottal kezökben ajtóink előtt vannak, enyhítsük szíves elfogadással azok keserveit.

Városunk minden gazdaszonyait felkérjük részvétre, időszerűt egy reggelit, ebédet vagy vacsorát adni, mely jótékony tett ugyan csekélység, mégis minden azon vigasztaló önduadtal fog lenni, hogy ő is enyhíti szenvedő embertársainak néhány perczeit. Az ajánlkozokat elfogadja elnök: Zsigmond Elekné; bizottmányi tagok: Sikó Miklósné, Grois Gusztávné, dr. Patáki Dánielné, Fejér Mártonné és Csulak Dánielné.

A váltógazdaszatról.

E lapok hasábjai a minap egy cikket hoztak, melyben ajánlvá vott székelőföldön a váltógazdaság azonnali életbeléptetése s felmutatva a forduló miként használatba vétele. Nem tehetem, hogy ellenében mindkét ágát illetőleg ellenvetést ne tegyek.

Elsőben is ki kell mondanom, hogy tagosítás nélkül általános hazánkban, különösen pedig a székelőföldön, váltógazdaság folytatásáról még szó sem lehet. Ugyanis tudnunk kell, hogy határainkon egyes földeink ugy vannak a véletlen által a dülökbe nagy részben beosztva, hogy oda határut nem vezet. S így kénytelenek vagyunk ugy s afféle természet alá mívelni földeinket, hogy szomszédaink károsítása nélkül mívelhessük s borbassuk el róla természetményeinket. Példán a szomszédom máléval bevett földje mellett földembe, ha búkkönyt vetek s nincs ut mellett, hogy hordom ki? s aztán, ha ut mellett is van, hogy szánthatom meg éppen a székelőföldön, többnyire oly keskenyre szabott földemet ösvetetés alá. Hogy pedig mindenütt egyféle természettel legyen bevete a határrész váltólagosan, megint lehetetlen. Mert míg akár hány gazdának kevés számu s terjedelmű földje alig elég gabonatermesztésre, nins is szükségé, nins is módja löhermagot vásárolni. De a földek sem egyfélék, mert míg ez itt kiállja a vetésforgatást, az akárhányszor mellette alig teremtibb egyebet baltacznál, melynek oldalas szárazabb helyeken mívelését alig lehet eléggé ajánlani, miután e szűk esőzéstl éven is már teljesen kintötte magát kasza alá s levágatása késedelmet nem tűr, mert virágját fűzérének közepén hullatja.

De az érdekeltek cikkek által ajánlott váltóforgatás se helyes véleményem szerint. Ugyanis, ha trágya után búkkönyt s búkköny után ösvetetés felibe loher vetek, kárt vallhatok. Mert ha kedvező időjárás mellett gabonám korán megdől, loherem alatta megful, mi

nállam tavaszi árpavetésnél is megtörtént. Ha pedig a megdült gabonát takarmánynak lekaszálok, öszgabona nélkül maradok. Szerintem trágyába 6 fordulós váltógazdaságnál kapás növényt kell vetni, s mint kis birtokos éppen málet vetek. Málészédés után a földet fagy alá megugarlom s más tavasszal bevetem árpa- vagy zabbal, s alászántom s az elboronált földre elvetem a loher s vagy tövis boronával, vagy mi még jobb hengerrel megjáratom. Az utolsó jobb azért, mert a földből a nedvet, kivált könnyebb féle földéknél nem engedí oly hamar odább szállani, s mert a meghengerezett földön a kaszálás is könnyebben fog megenni. És itt nem lehet eléggé ajánlanom a bár eser- vagy bikkfából készített hengert is, midőn az mindig, de különösen a mult évi szárazba vetésnél tette meg hasznos szolgálatát az által, hogy a földet öszsenyomva a buza nem taplósdíhatott meg s innen a hengerelt ösvetések mindenütt szebben keltek most tavasszal, mint a meg nem hengerezettek. Es ha kedvező időjárás mellett a tavaszvetés a loherés felett megdől, igrálok nélkül le kell kaszálni. A mi kárt ez által vallunk, kipótolja a loher erőteljes viruló növése. Harmad év tavasszán a loherést meg kell boronáltatni, valamint a 4-dik éven is; a mikor 2-dik kaszálás után feltöröket s öszbuzával vettetik be. Az öszbuza termése ekkor bizonyosan szebb, gyommentesebb és nagyobb szulyu termést ad. Az 5-dik éven aratás után a földet ismét megszántva bevetjük öszszel rozssal sűrűn takarmánynak.

Néhány nappal előbb ad zöld takarmányt, még a luczernánál is. És ha a 6-dik év tavassza elején a rozst elhasználtuk, azonnal sietünk felszántani a földet s bevetjük búkknnyel, melyet ha magnak megérni nem engedünk s trágyalével kikélekor s után pár-szor megöntöztünk, szinte trágyaléveli megöntözés mellett új bevetéssel meg egy málé, vagy cziroktakarmány termést nyerhetünk róla. De ha elég luczernás és természetes rétlünk van külön, akkor a 6-dik éven akár rozst, málet vagy zabot termesztethetünk.

Czikkluk elején kimondók, hogy tagosítatlan birtokon váltógazdaságot folytatni nem lehet. A tagosítás pedig fájdalom! gunyos lassusággal halad csak. Az azt rendelő cs. k. nyiltparansról nem szólnak. De azt kimondjuk, hogy a tagosítás valóban előhaladása a nép értetlenségén inkább s a birtokosság önzésén néha török meg. Sőt a mi tagosítás keresztültlmet is eddig, alig néhány felel meg a célznak, kivált a földmíves nép részéről. Ugyanis mind a mellett, hogy a nép illetve mind a határ javából szakasztott ki látszólagos előnyvel, hogy hátrányára masfélő részt a több darabokban, részint pedig a hoszakas nyilakban kiadás által, holott kivált vidékünkön a határ jobb részéből kiszakasztott népilletőseget csaknem mindenütt egy táblában lehetett volna kiadni. A nép értetlenségét a magas kormány atyai figyelemre rendre kellene hogy utatassa. De a meglettet meg nem létt tenni nem lehet. Azért, midőn a mondottak jövőre figyelembe vehetők, szóljunk arról, miként lehet befolyunk arra, hogy a tagosítás iránt a nép hajlamot nyerjen, azzal megbarátkozzék.

Részemről azt hiszem, hogy itt a gazdasági egyet, illetve tagjai kell hogy előtérbe lépjenek. És pedig minden birtokos igyekezzék birtokán a nép szükségletéhez alkalmazott váltógazdaságot kezdeni. Alig van birtokos, a kinek 15–20 hold birtoka ne lenne, egy tagban félre eső helyen erdő alatt vagy falu mellett, melyen bekertelve azonnal váltógazdaságot ne kezdhette. Össza e lábot, táblát 9 egyenlő nyírla, 6 nyilon folytasson az általam megírt módon váltógazdaságot. 2 nyilon váltólagosan természetesen luczernást, s a 9-ken míveljen természetes rétet. Vagy is vegye elő jeles gazdánk b. Bánfi János jutalmat nyert utmutatását, s választson belőle kedve szerint helyiségéhez legalkalmasabb váltórendszer. A nép, ha élő szemeivel látni fogja az előnyt, önkint megbarátkozik a váltógazdasággal, illetve a tagosítással. Mily ellenszenvvel viseltetett a nép a luczerna természetis irányában s nevette a búkkönyt, mit ugymondá ki kellene itani a földkerekségről; s lám, most széltiben vetik földmíveseink is. Ez előtt egy évtizeddel kertemben is mind kiörtök otloványaimat és most már olnak ök is, még a határon levő vadfákba is. Népnök elhanyagolt nevelése mellett értetlenebb, mintsem az ékesen szólás bármí hatalmával képesítálni lehessen valami nemes hasznosra, a mi új. De ha látja az eredményt sikerliten, részint míveletlenségéből folyó irigy lelkétől is ostoroztatva ráhajlik a hasznosra, már csak azért is, hogy neki is legyen a mi másnak van. S ezen elmondott alapokon lehet az eperfa termesztés is meghonosítani. Azért még egyszer ismétlem: kezdjünk váltógazdaságot s a nép illetőségét, a hol csak lehet adjuk egy kerekded tagban ki. Így más nyomasztó körülményeknek is megszüntével felvirul gazdaságunk.

Vályi Elek.

Kérvény gr. Crenneville ő nmlga-hoz az erdélyi vaspálya ügyében.

Nagyméltóságu gróf főkormányshéki elnök ur! Kegyelmes urunk!

Az erdélyi vasut-tervezetek közt, köztudomás szerint, a n.-várad bodzai vonal az, melyben a tövis-károlyfehérvári és kiskapus-szebeni szárnyvonalok hozzájárultával a világkereskedésnek igényei, hazánkban nemzetgazdasági és nemzeti érdekei, valamint a stratégiai előnyök leginkább öszpontosulnak.

Az említett n.-várad-bodzai vonal mellett nyilatkoztak: az erdélyi főigazgató-tanács, nagyméltóságod, mint hazánk főkormányzója, az erdélyi udvari kancellária, a hadügyminis-terium hivatalos fölterjesztéseiben, valamint hadügyminis-ter gróf Degenfeld ő nagyméltósága, Kolozsvárváros költőtsége előtt, és a pénzügyminis-terium bizottmányi elnöke gróf Toldalagi Ferencz urhoz intézett válaszában.

Ily magas és általános pártalások dacára már 7 év telt el ez eszme megpendítése óta, a nélkül, hogy ezen korszerű vasutnak várva várt concessioja létrejöhetett volna.

Azonban e nagy horderejtű ügy közelebb-ről örvendetes lendületet nyert.

Ö cs. k. Felsége, legkegyelmesebb urunk, közelebb-ről mult 1862-dik éven a magyar gazdasági egyet fényes költőtsége előtt, melynek feladata vala a n.-várad bodzai vonal létrehozását kieszközölni, kegyeskedett kijelenteni, miszerint e vonal legmagasb teljes részvétét bírja, melynek életbeléptetésére mindenekfelett szükséges a megkívántató töképenek előteremtése.

E legmagasb helyen mondott biztató szavak örömmel tölték be mindenkinek szívét, és a vasuti bizottmány, melynek tevékenységét a már biztos siker reménye kettőztette, ernyedetlen buzgalommal igyekezett európai tekintélyt bankárok és vállalkozók figyelmét e n.-várad-bodzai vonalra fordítani.

Buzgalmát fényes siker jutalmazta, miután Bischofsheim és Hirsch belga bankárokat e vállalat átvételére megnyerni szerencsés vala, s midőn e feladat óhajott megoldása ö cs. kir. Felsége legmagasb tudomására jutott: az illető magyarországi és erdélyi egyesült bizottmány-nak folyó évi január 8-ik napján lett kihallgatása alkalmával kegyeskedett kijelenteni, miszerint örvend a szükséges pénztők meg-szerzésén, tudja, mily élenk reményeket köt az ország e vállalathoz, és éppen azért óhajta ö Felsége is annak létesülését. Minél fogva ö császári Felsége megígérni kegyeskedett, miszerint ezen vállalat létesítése kiváló figyelem tárgyát fogja képezni.

Miután ö cs. kir. Felségének e kegyes nyilatkozata a nagyvárad bodzai vasut jövőjét biztosította: a felemített vállalkozó ház rész-ről Pauwels ur több szakértő férfiak és bizott-mányi tagok kíséretében, Erdélyt az említett vonal hosszában beutazta, mely személyes vizsgálat a legszerencsésebb eredményre vezetett. Ugyanis Pauwels ur egy, f. évi július hava 15-ik napján gróf Zichy Ferencz ur ő nmlga-hoz irt, hirlapilag közölt levelében e vonal felől igen kedvezőleg nyilatkozik, kijelentvén, miszerint a felemített ház kész azon köteleztetést magára venni, hogy e vonal első részét, ugymint a nagyvárad-kolozsvárgesegvári vasutat a felemített két szárnyvonal-három év folyama alatt már megépít-sse. Végre kéri ő nmlgát, eszközölné ki, hogy a concessio megnyerhetésére szükséges tárgyalások a magas kormány részéről míelőbb kinyitassanak, megjegyezvén, miszerint oly perczben, mint a jelenlegi, midőn mindenfelől nagyszerű vállalatok ajánlkoznak, csak is gyors eljárás az, mi a sikert biztosíthatja.

Nagyméltóságu főkormányzó ur! Ezelőtt több mint 7 évvel a n.-várad-bodzai vonal megépítésére már találkozott vala vállalkozó, midőn Píking, kinek neve Angolhonban és a continensen ismeretes, e végett a magas kormányhoz folyamodott, kedvező válasz esetében az európai jelentőségű n.-várad bodzai vasut már régen kész lenne, de a concessio megadását nyomasztó körülmények megakadályozták.

Most újra kedvező alkalom nyílt hazánkat a nyomor iszapából kimenteni.

Bízalommal kérjük tehát nagyméltóságodat, mint ki e n.-várad-bodzai vonalt magas pártfogása alá vette, kegyeskedjék kieszközölni, hogy az óhajta várt concessio — melytől függ hazánk jövője — haladéknél megvalósásk.

Nem tagadjuk, minél közelebb állunk a végezhöz, annál szorongatottabb aggodalom fogja el keblünket; mert ö cs. kir. Felségének felemített legkegyelmesebb ígérete után a concessio megadásának hajlama felől többé nem kétkedhetünk ugyan, de annál inkább tarthatunk attól, hogy ez ügy hosszadalmas folytatása következtében majd nem lesz — legistább akarattal mellett is — többé ut és mód annak megadására; komolyan intenek e tekintetben Pauwels urnak felemített sürgető szavai.

Hogy az illető földmunkálatok még az idén megkezdhetessék, ezt szükségessé teszi a

magyarországi alföldön eláradt inség is, melynek enyhítése ö. cs. kir. Felségének atyai szíven fekszik. Ha a földmunkálatokra e szükségben szenvedők alkalmaztatnak, a magas kormány minden áldozat nélkül megmentheti e derék népet az éhenhalástól.

Ujtitva legalázatosabban kérésünket maradtunk Pesten, jul. 22-én stb. Gróf Bethlen Ádám, gr. Kun László, id. gr. Bethlen Ferenc, gr. Vass Sámuel, b. Bornemisza János, Radnotfay Sámuel, gr. Bethlen Emil, gr. Csáky György, b. Brukenthal Gyula, Paget János, Hintz György, Gyárfás Domokos, gr. Gyulay Lajos, b. Kemény Domokos.

Gróf Rechberg, herceg Metternichhez Párisba, és gr. Apponyihoz Londonba.

Kelt Bécsben, jul. 19. 1863.

Goresakoff herceg sürgönye, Balabine urhoz három pontot ért meg, melyek egészen és különösen Auszriát illetik, s a melyek fölött a császári kormánynak határozottan kell nyilatkoznia, mielőtt az angol és francia kormány egyetértést eszközölne azon magatartás felől, mely az orosz válaszok következtében helyesnek fog látszatni.

Nem akarom vizsgálni, ha vajjon Goresakoff herceget, a sürgöny azon három helyén nem valamely titkos gondolat vezette-e? Csak annak kinyitkozgatására szorítkozom, hogy a válasz ezen pontjai alkalmasok arra, hogy Auszria szándékára kétes világot vessenek, s azon állásba hozzák, a melyet el nem fogadhat.

Azon három hely az orosz válaszbán, mely azonnali megjegyzéseket igényel, a következők:

1. A hol Goresakoff herceg arra céloz, mintha jun. 18-i sürgönyünkben Oroszországnak a konferentiát illető tagadó válaszát úgy szólván már előre is helyesnek ítélték volna.
2. A hol a császári állam lengyel tartományai az általában véve Lengyel királyság nak nevezett tartománnyal ugyanazon álláspontban léteznek mondanak.
3. Végre a hol az orosz kormány javasolja, hogy Auszriával és Poroszországgal egyetértést eszközölve, lengyel alattvalóik sorsáról határozzanak.

Megkeresem tehát he-csészségedet (excellentiat), hogy Drouyn de Lhuys (lord Russell) előtt oly határozottsággal nyilatkozzanak, hogy a császári kormány érzelméről többé semmi kétség se maradjon.

A mi a konferentiát illeti, jun. 18-i sürgönyünk, Thun grófhoz egyetértésen azon világosságot constatirozza, hogy annak üss-éjvetele Oroszország részt venni akarásától függ. Tényleg világos, hogy a konferentiában nem lehet Oroszországgal alkudozni, ha e hatalom a tanácskozányt visszautasítja. Ebből azonban nem következik, mintha az ily visszautasítás általunk helyrehozhatónak. Sőt nézetünk szerint a konferentiát illető javaslat az orosz kormányra nézve teljesen elfogadható. Egyébiránt már távirati úton megvittuk Thun gróft, hogy ezen értelemben nyilatkozzék, s sürgönyünk hibás magyarázatát helyrehozza.

A mi a Galicia és a lengyel királyság közötti összehasonlítást illeti, képtelenek vagyunk minden ilyenféle insinuatit határozottan visszautasítani.

Ami végre az egyezkedésnek azon formáját illeti, melyet Oroszország javasol, már kijelentettük Sz. Pétervárott, hogy a bécsi, londoni és párisi három kormány között létrejött egyetértés, közünk oly kötetlen képez, melytől Auszria föl nem menheri magát, azért, hogy Oroszországgal külön alkudozzék.

Hercegség (excellencia) ezen sürgönyét átolvasás végett ádhatja Drouyn de Lhuys urnak (Russell lordnak) Fogadjja stb.

MEGYEI ÉS KÖZSÉGI ÉLET.

Torda, július 27.

Folyó hó 26-kán ismét fényes bizonyosságot adá Torda nemeskeblű fiatalasága a szép és jó iránti lelkesedésének; s ha nem lennék utolsó, ki szolgálhatok tudósításommal, örömmel ragadom tollamat értesíteni a t. szerkesztőset. Vasárnap a helybeli „Széchenyi Lige” sétatere csinosítása pénzárának gyarapítására, újonnan alakult műkedvelő társulat által a Szigligeti Ede, oly ismeretes s mégis kedves szellemű népszínműve: „A szökött katonák” adaték fényes nagy közönség előtt, mely a nagy közönségnek a sétatér iránti hő részvétele felől tanuskodott. Hosszas lenne mindent leírni, csak a működő nevezetesebb egyénekéről vagyok bátor szólni. Az egész darabban lényeges szerep alig van hat, a többi mind apróbb s különféle lelkületek, jellemek ábrázolata; s a lényegszerepekről szólva, kiemelendő Miklós Gizela k. a. (Korpadine k. a.), kinek kedves játékában, oly annyira kitűnt a mostoha anya haszonlesése saját fia részére, s az utóbbinak elkényeztetése, oly

természetes othonossággal adá a darabos, zsimbes kovácsnét, hogy valóban bámulni lehet az igyekezeten, a melyet egy mindig salokban növekedett és élt hölgy tett. Miklós Ida k. a. (Monti olasz grófnő) kitűnően értebből játsza az anya gyermeke iránti szeretetét, hű tükre volt a kétségbeesésnek, midőn fia életért remeg, az áldozatkészségnek, midőn a fiút megmenteti atyja által, s a kedves arczjáték, melyben valósággal ki volt fejezve a fájdalom, az öröm vegyülete, mi mind azt látszik bizonyítani, hogy egy szerepet csak akkor lehet játszani, ha az át van érve, ha az érzelmek el vannak sajátítva; s ehez még a szinpadai könnyűség, bátorság, természetes játék sikerültévék az előadást. Miklós Hermína k. a. (Julesa szerepében) bámulatra méltón adta azt a természetes viszonyt, melyet Gergely iránt egész végig megtart, a szendőség hű tükre volt; énekeiben élénken ki vala fejezve az elválás keserve, a tiszta önzéstelen szívzavalm, a távol levő kedves utáni epedés, sőt még alkalmas beszűvött ének kedves előadása által még a darab érdemét is emelte, a játék érdemén kívül, s ehez a szép ének, a gyönyörű hang különböző variációja a szinpadai bátorság, és könnyűség mind arra mutat, hogy a legigazságosabb bíró is a borostyánt és babért a három testvérnek adhatja, hogy oszszák meg testvériesen. Pécsi Kata k. a. (a komorna szerepét) kellőleg töltötte be a férfiak közül kitűntek Harmath József (Lajos szabólegény), ki nagyon jól játszta az elkényeztetett gyermek, s a nagyvárosi felség fogásokat. Továbbá Harmath Sándor (Gergely szerepében), Kolozsvári Sándor (Gémesi notarius szerepében), Nagy Zsigmond (Monti olasz gróf) kitűnően játszott. De leginkább kiemelendő a sok oldalú jeles Mike Ádi (Pista kovács inas), kinek élénk humorát, jeles maszkirozása, találó öltözkö, elmes találatokny ötletei sokszor megnevezették a közönséget; valamint a széptehetségű Darkó Zsigmond (első hegedűs szerepében) is ezeket lehet megjegyezni. — Ezeket figyelembe véve, az egész előadást sikerültnek lehet nevezni, mely a közönségnek egy élvezetes estét nyújtott. De nem lehet feledni Szentkirályi Mihály urat, ki a játék menetét gyenge egészsége feláldozásával, műtört belátásával rendezte, valamint Timár Gábor és Jako Gergely urakat sem, kik fáradságtalan kitartó buzgalommal fáradoztak a bennök megpendült eszme kivételében, és sikerén. — Fogadják érte a közönség köszönetét. Tiszta jövedelem a szinpad újabbai fellátása s egyéb számos költségek levonásán kívül 66 frt 90 kr o. é. Vajha még vagy egy ilyen szép, szívet lelkét képző s élvezetes előadásnak lenne a közönség élvezője. N. N.

Bejelentések a lóversenyre.

1863 július 1-ső napjáig, mint záridőig alólírtak a következők lóvak jelentettek be.

Az I-ső osztályu 500 db. arany császári díjra.

1. Gróf Eszterházi Miklós „Maid of Kars” 4 é. k. ap. General Williams, an. Abbesse of Jerveaux.
2. Ugyanaz „Alivo” 6 é. p. k. ap. Lightfoot, an. Lanerost.
3. Gróf Wenckheim Rudolf „Alföld” 4 é. p. m. ap. Little Jack, an. Medway.
4. Blaskowich Miklós „Cserhá” 3 é. p. m. ap. Oakball, an. Dorothee.
5. Gr. Szapáry Iván „Szathmár” 3 é. sga m. ap. Forbidden Fruit, an. Sweetness.
6. Id. gr. Teleky Domokos „Radamans” 4 é. sga m. ap. Chief Justice, an. Anna.
7. Gr. Bethlen Sándor „Bakator” 4 é. p. m. ap. Harneistein, an. Helen.
8. Ugyanaz „Harris” 3 é. p. k. ap. Pastoral, an. Vielka.
9. Tisza László „Bátor” 3 é. p. m. ap. Forbidden Fruit, an. Fides.

A II-dik osztályu 300 darab császár díjra.

1. Orbán János „Remény” 3 é. p. m. ap. Orios, an. Juno.
2. Gróf Bethlen Sándor „Nyil” 4 é. p. m. ap. Harneistein, an. Vielka.
3. Ugyanaz „Bakator” 4 é. p. m. ap. Harneistein, an. Helen.
4. Ugyanaz „Harris” 3 é. p. k. ap. Pastoral, an. Vielka.
5. Báró Wesselényi Ferenc „Antár” 6 é. p. m. ap. Phenomenon, an. Norma.
6. Tisza László „Koplya” 4 é. sga m. ap. Respartout, an. Constance.
7. Gróf Bethlen Károly „Emma” 3 é. p. k. ap. Scotchman, an. Gillotine.

Kolozsvárt, jul. 1-ső napján 1863.

Bró Lajos m. k. lovar-egyleti titkár.

KÜLÖNFÉLÉK.

— A „Független” magán-távüregnye, szerint a gubernium a képviseletlen magyar és székely vál-kerületekben f. hó 11-dikére vá-

lasztásokat hirdet. S ö. cs. kir. Felsége elé újabb regalistákat terjeszt föl.

— Több magyar és székely képviselők és királyi hivatalosoknak bucsutisztelése alkalmával, az országgyűlési kir. biztos által b. Kemény Ferenc ö. nmlga beszédére adott és a „Kolozsvári Közlöny” 89. számában felhozott válasz kiegészítéssel és kiegészítésével, felvagyunk szölvita pótlólag közölni, hogy királyi biztos ur ö. nmlga általunk közreadott felelete végtételenben kimondá, miként nem akar ugyan kételkedni abban, hogy az országgyűlést elhagyók ezen eljárásukkal csak meggyőződésük sugalmának vélték engedni, és hogy ö. cs. és apostoli királyi Felségének tartozó hűség és alattvalói hódolatak megsejgni nem gondolják, miadonáltal mindenesetre nagyon sajnálnia kell, hogy alkalmat nem találunk ebéli érzelmekét kedvezőbb fényben tüntetni ki. Végül királyi biztos ö. nagyméltósága reményét fejezte ki, hogy a közös közreműködés mégis létesüljön fog. *)

— Szamosújvárról írják nekünk: Egy néhány szűlő felkérde következtében, nem rég óta e városban lakó, jeles képességű ref. magán nevelőnő a napokban elmenőn a város főpapjához tisztelkedni, miután legelőbb is a főpapak (ki más vallások iránt kissé elfogult) azon fenyegetőleg tett megközlítésára, hogy az ö. egyházi és a kormánysság engedélye nélkül bátorodik tantani, az említett nevelőnő nem nagyon ijedt meg, a főpap mint egy ki n. asitáló, kereken megítította, hogy más vallású növendékeket fel vehessen! De az örmény oskolába akárhány protestans gyermeket felvevessék!! szép példája a mai század toleranciájának!!

— Háromszékről feleletet kaptunk Lázár M. azon nyíltérben tett nyilatkozatára, melyben írja, hogy hazánk köztisztelét tekintélye jövőn szóba, ö. azonnal visszalépést nyíltan kihirdet. A most jött levél L. M.-ről azt mondja, hogy különben se lehetett semmi kitáztás és így ö. a szükségből csinált erényt Ázt azonban hozzánk régebben küldött több levélből tudjuk, hogy L. M. ur csakugyan kereste előbb a követséget; ha kereste, hinnie kellett, hogy pártja van, s hogy hazánk legkitűnőbb fia jövőn szóba, L. M. ur azonnal visszalépett, ez által hazafi kötelességének tett eleget. Miután tehát tudva volt, hogy a követséget kereste, ha vissza nem lépett volna. magát compromittálta, ha csak tíz ember szavaz is vala reája. Így tehát, habár lemondásának pártszert érzelmé nem volna is, de azt tennie kellett, miután a követséget kereste. Ez nezeitunk ezen kérdéssről, s az ellene írt leveleket mint személyes kérdéseket lapunk főrovatában közre nem adhatjuk, mert ez által lapunk magatartásától térnénk el.

— M.-Gy.-Monostorról jul. 26-ról írják: Éppen most fekszik a halotti padon helybeli román kereskedő G. P.-nek hat éves leánykája, ki tíz nappal ezelőtt szomszédjuk meszőlő gödrébe esett, az oltás végeztével, s az oltók eltávoztával, melyből még a maga erején kivergődött, de tíz napi keserves kínjai után, rendes orvosi segély nem járulván hozzá kiszüvedett. Legyen szíves a t. ez. szerkesztő ur e szomorú eseményt becses lapjában közölni bármás tanúságáért, melyek közül az első szól a szülőknek, hogy apró gyermekeikre éber gondot fordítva ne engedjék az utéznak lézengeni; második a gazdáknak, hogy meszőlő gödröiket ne hagyják fedetlen, melyeknek már annyi szomorú áldozatai estek; és a harmadik minden falusi közembernek, hogy ily s ehez hasonló tetemes sérüléseknél, melyek különben tán gyógyíthatók lennének, ne szorítkozzanak csak házi orvoságokra, hanem folyamodjanak rendes orvoshoz a késő bánat fájdalma kikérüléseért.

Girokuti P. Ferenc 1864-re „Remény” című alatt nagy naptárt szerkeszt, melynek előfizetési ára 1 forint, színezett nagy diszképpel 1 frt 40 kr. A program szerint tartalma gazdag lesz, s 7 darab érdekes szövegkeppel lesz ellátva. A jutalom: diszképek 1) egy nagy fuchsia csoport, és 2) azalea csoport, melyek közül az 1 frt 40 kr. fizetők tetszésük szerint választhatnak. Előfizetési gyűjtőknek minden 10 példány után egy jár, a k. 25-ön felül gyűjtőknek, Magyarország legújabb térképét is megkapják a fizetési példányokon felül. Az előfizetési pénz az első magyar kertészeti ügynökséghez küldendő Pestre (József 14. sz.)

POLITIKAI HIREK.

Angolország. London, jul. 28. A parlamentet elnapoló trónbeszédében, a melyről már közelebbi számunkban emlékeztünk, a királyné köszönetet szavazott a koronaherceg kiházasításáért; megemlítette India jólétének emelkedését, az amerikai háború dacára zavartalan üzleti forgalmat; óhajtja, hogy Brasiálval a barátságos viszony ismét helyreálljon; reméli, hogy a béke Japánnal fen lesz tartva;

*) Pesti lapok értesítése nyomán, minthogy magunk e részben közvetlen nem értesültünk. Szerk.

kiemelte a Jonia átengedése iránt függőben levő egyezkedéseket; sajnálatát nyilatkoztatta, hogy az amerikai háború folyását, de ki-jelentette, hogy az eddig követett semlegesség feladására semmi ok nincs. A trónbeszédnek Lengyelországra vonatkozó szakaszát, csaknem szóról szóra közöltük.

A lengyel kérdés felett az egész európai hírlapvilág két táborra van o. zolva. Egyik a mely irtózik a háborútól, egyedül diplomatai közbenjárástól reméli Lengyelország sorsának jobbra fordulását s azt hiszi, hogy e részben az angol és osztrák kormányok összhangzó nézeteit tolmácsolja. A másik, a mely az európai közvélemény, a népek rokonszenve, a polgári-sodás és emberiség érdekében háborút hirdert Oroszország ellen, Napoleon császár hajlamára és politikájára utalva. Így a „Morning Post” hevesen kikél a „Times” és mindazok a lapok ellen, a melyek annyira visszaradiának a háborúnak csak gondolatától is. Tíz évvel ezelőtt a „Times” Törökország és a francia szövetség ellen s Oroszország és Aberdeen mellett írt s erősítette Miklós czárt óriási csalódásában, a melynek áldozata lett. Ma hasonlóan azonban ír Lengyelország és a francia szövetség ellen s ismét Oroszországot parthíve gyanánt szer-pel. Azt mondja, hogy az 1815-i szerződés csak holt betű, hogy magunk eszközöltük megsemmisítését, a midőn 1831-ben, 1846-ban sőt a krm háború után sem vettük figyelembe. Nincs hát még csak látszólag is igazolható jogunk, hogy ama szerződés alapján beszélhessünk Lengyelország mellett. Erre azonban a legdöntőbb felelet az, hogy maga az orosz kormány is elismeri a bécsi szerződés életerejét és érvényességét. Egyébiránt maga a „M. Post” sem látja a háborút oly közel állani s azt hiszi, hogy a három hatalom egyetértése s különösen Auszria férhas felépése nem fogja hatását tévesztetni Oroszországra.

A „France”-nak azt írják Londonból, hogy a Goresakoff feleletére vonatkozó francia jegyzék, egy kissé száraz modora dacára is jó benyomást tett a brit kabinetre; mivel nem ultimatum-szerű. Az angol kormány még folyvást haboz e három ut választása között: külön jegyzékek azonos következtetésekkel, azonos jegyzékek, vagy együttes jegyzékek küldése. A két utóbbi esetben Russel azt kívánja, hogy Franciaországgy törőljön ki néhány igen kemény kifejezést; az első esetben pedig, hogy valamivel szelidebben formulázza a kívánatokat.

Francoziaország. Páris, jul. 30. Kültübelől áll, a mi már többször volt érintve, hogy Napoleon császár a Goresakoff válasznak megkapása után azonnal hajlandó lett volna keményebb eszközökhöz nyulni Oroszországgal ellenében, az „Indep. Belge”-nek azt írják Párisból, hogy a mint az orosz válaszegyzék megérkezett, Drouyn de Lhuys tudatta Londonban és Bécsben, hogy Napoleon többé nincs abban a nézetben, hogy Oroszországgal tovább folytassák az alkudozást, hanem hogy megszakítván a diplomatai érintkezést, készüjenek háborúra; sőt maga részéről kész is megkezdeni a háborút, ha a másikat hatalom hozzá csatlakozik. Ha azonban a hatalmak egy ily végső lépés idejét még nem látják elérkezettnek, úgy ki kell röviden és egyszerűen jelenteni Oroszországnak, hogy feltételei el nem fogadhatók s gondolja meg jól a következményt; szóval az előbbi javaslatokat ultimatum alakjában terjesszék ujbló elébe. A francia kormány készítet is egy ily értelmi jegyzéket, a melyben a nélkül, hogy a szaktitász nyíltan ki lenne mondva, szilárdul ragaszkodik a hat ponthoz. Ezt a jegyzéket igen céménynek találák Londonban és Bécsben s az osztrák kabinetből egy más jegyzék került ki, a mely szintén ragaszkodik ugyan a hat ponthoz, de vitatja Goresakoff ellenvetéseit és így nyitva hagyja az ajtót további alkudozások folytatására. Az a kérdés már, hogy a két javaslat közül melyikben fog a három hatalom megállapodni.

E közben a háborúra való készülődés zajtalanul, de nagy mérvben és erélyvel foly. A tengerészeti ministeriumban, a kikötőkben és fegyvertárakban folyvást növekedő tévékenység. A fekete és balti tengerek térrajzait ismét keresik elé a levélárakból és tanulmányozzák. A „Kön. Ztg.” párisi levelezője szerint nem lehetetlen, hogy a császár valamely rögtönzött lépésre fogja magát elhatározni, mert az ország kezdi érezni a bizonytalanság hátrányait. Több nagy tözsér kijelentette a császárnak, hogy ha a háború kikerülhetlen, úgy mentől előbb hozzá kell kezdeni, mert az üzletfolyam nagyon meg fogna sanyleni a hosszalas halogatást.

A bécsi „Presse”-nek azt írják Párisból, hogy o't, még pedig nemcsak tuileriai körökben; közelebből értekezések folytak a háború lebetűségről s ez alkalommal számítgatták a hozzávetőleges hadi erőt a melyet a szövetséges hatalmak Lengyelország megszállására fordíthatnának. Többen oda nyilatkoztak, hogy ha szinte Anglia nem fogna csapatkúldés által

tetleges részt venni, hanem legfeljebb bizonyos pénzeszközzel állana rá. 50,000 francia s 70-80,000 ezer osztrák elegendő lenne a cél elérésére.

Európa közvéleménye a lengyelek által támogatva egy 120,000 emberből álló francia-osztrák hadsereg, nagy áldozat nélkül, és helyhez kötve lefolytatná a háborút. Az oroszok, hogy az ó-lengyel tartományokban szabadon tartsák a hátukat, kénytelenek lennének a bevonuló szövetséges hadsereg előtt visszahúzódní. Ha pedig megállnának, kétséget nem szenved, hogy csak hamar ki fogják őket szorítani a királyságból, a melyet aztán a szövetségesek zálog gyanánt szállának meg.

A „France” olyan „ibis redibis”-féle jó mondatokkal igyekszik a közönségné habó. rutól felő részében a lelket tartani. Egy jul. 27-ki cikkében, a melynek címe: „A háború”, ezt írja: Három nap óta Páris kinevezése az 1859-ik évi aprilist idézi fel emlékeztünkben, a midőn az olasz kérdést illetően minden ember azt kérdezte: vajon lesz-e háború? Franciaországnak magának — így okoskodik a „France” — nem lesz háborúja; mert Franciaország csak két okból háborúzhathat: ha becsülete követeli, vagy érdekei tanácsolják. A lengyel kérdéssel nem ez az eset. Ez európai kérdés; nem illeti különösen Franciaországot. Ausztria, Angol és Franciaország összeköttetésben állanak úgy a béke, mint a háború esetére; együtt fáradoznak a diplomáciai kiegyenlítésben, s ha ez nem sikerül, együtt kell háborúzniok. Orosz és Franciaország között semmi sincs, a mi elválaszta őket. Hanem Oroszország és Európa között áll Lengyelország szerencsétlensége, az emberiség és polgárisodás szava, a mely biztosítékokat kíván. Mi Európával vagyunk; nekünk vele kell cselekednünk; nélküle cselekedni esztelenység és vakmerőség lenne. Oroszország ellen tehát csak európai háború

lehetőséges. Reméljük, hogy nem valószínű, mindenestre ha csakugyan szükségessé válik, nagyon hamar dűnteni fog.

A „Gener. Corr.” párisi levelezője azt mondja mindezekre, hogy üres beszéd az egész. Nem lehet nagyobb félreismerése a császár politikájának, mint azt hinni, hogy ő mindjárt rántja Oroszországra, mielőtt egy szövetséges talákoznék s különösen Angolország. Ha Franciaország becsülete és érdekei valóban követelnék az Oroszország elleni háborút, úgy bizonyára megkezdődne a harc akár szövetségesekkel, akár azok nélkül. De éppen az a legfőbb, hogy Franciaországnak sem becsülete, sem érdekei nem sürgetik a háborút; és így nem lehet átlátni, hogyha csatlakoznék is hozzá Anglia, miért kezdjen háborút Oroszország ellen. A krim háborúra elég ok volt Oroszország túlhatalmasodása Európában; ezt akkor alkalmasint megtörték s azóta nem tett Oroszország egyetlen egy oly lépést is keleten, a mely a francia érdekeket sértene. Miért kezdjen hát Franciaország háborút Oroszország ellen? Talán hogy nagy hatalmi állását megsemmisítse? Ez nem állhat érdekeiben Franciaországnak, sőt ellenkezőleg, keleten, a többi szárazföldön s a tengereken egyedül Anglia az ő tulajdonképeni leghatalmasabb és legveszélyesebb vetélytársa.

A legújabb diplomáciai mozgalmakról azt írja a „France”, hogy az egész világ tévedésben van azoknak a jegyzékeknek jelleme felől, a melyeket a pillanatban a különböző kabinetek egymás között váltanak. Ezek nem végleges jegyzékek, a mint némelyek hinni látszanak, hanem csak jegyzéktérvek az Oroszországhoz intézendő visszafelelet tartalmára és alakjára. Ezt a diplomáciaiban írásbeli társalgásnak nevezik.

A „Frankf. Postztg.” levelezője azt hiszi, hogy a három hatalom újabb jegyzékei nem igen fognak augusztus előtt Pétervárra elmenni. Oroszország második válasza pedig alig várható

e hónap második fele előtt. Így hát legalább a folyó évben semmi esetre sem lesz európai háború.

Orosz- és Lengyelország. Egy lembergi, jul. 30-ról szóló távfüggöny szerint az oroszok egy állítólag Wisniewski által vezérelt felkelő csapatot, a mely Volhyniába szándékozott átmenni, Luceyezenél megverték, s egy részét osztrák területre szorították. 60 menekült tartóztattak fel és szállították Szokolba; ezenkívül 5 sebesültet.

A „Vaterland”-nak írják Kownoból, július 28-ról: A Varsótól 12—15 mérföldnyire fekvő Ostrolenka városban és környékén, a mely az 1830-i forradalomban is egy véres csatának volt színhelye, döntő események előjelei mutatkoznak. A nevezett helyen mintegy 25,000 főnyi felkelő hadtest táboroz. Legközelebb elhatározó csatákra lehet számítani, annyival inkább, mert az oroszok is az augusztusi kormányosság északi részéből nagy fegyveres tömegeket szállítanak az említett irányban. A felkelők vezére: Wavre. Ezt, a mint Augustowóból Lomza felé húzódtott mostani táborhelyére, július 18-án az Augustowo és Sopoczin közti nagy erdősebben bekerítették volt az oroszok. Két napig volt így bekerítve; az oroszok nem mertek támadni, a felkelőknek elfogyott az elesége. Ekkor Wavre a következő hadi eselt gondolta ki: Több mint 80-ból álló társzekereit elindította Sopoczin felé minden fedezet nélkül. Az oroszok csak hamar elfogták s gyenge fedezet alatt Grodno felé indították a szekereket. Egy pár órával később Wavre egész csapatjával utána indult a fedezetnek, azt egy lábig levágta s visszafoglalt szekereivel aztán Lomza felé húzódtott.

Pétervári tudósítások szerint ott minden szögben zugban roppant harcizás hangulat uralkodik. Diplomáciai jegyzékekről, azokra adandó feleletről stb. senki sem akar hallani; ellenben mindenki háborúról beszél, még pe-

dig olyanról, mint az 1812-i volt, erőfeszítéseivel, áldozataival, de aztán következményeivel is együtt. Mióta a nagy mérvű ujencsozás meg van rendezve, ez a hiedelem még mélyebb gyökereket vert, s a birodalom legátvulabb részében is tele a lég harcizás gyananyagokkal. Kronstadtot, a Sebastopolból ismeretes Todleben erősíti; páncélos hajóktól is megközelíthetlenné szándékozik tenni. 18,000 ember dolgozik rajta.

A szarvasmarha- és gabonakivitel Oroszországból Ausztriába meg van tiltva, politikai bűn elkövetésének terhe alatt. Ennek az intézkedésnek az a célja, hogy az oroszországi lengyel nemesség ne értékesíthesse terményeit s ez által ellegyen vágva a felkelőkre nézve a nervus rerum gerendárum.

Ujabbak. Athéne, jul. 25. A nemzeti gyűlés közönségesen hirdetett minden október 11-e előtti politikai kihágásokra. Több tábornokot és törzs tisztet, részint letettek, részint hűgymasztak.

— Tiflis, jul. 2. Az egész Kaukaszban messzeágazó összeesküvés van az orosz uralom ellen.

— A mint a „G. Corr.” jelenti, gróf Mikó és b. Kemény önmaguk július 31-én voltak a Felségénél kitárgyaláson, és pedig mindeiken külön.

Bécsi börze Augustus 3-án: Nemzeti kölcsön 81.95. 5% Metalliques 76.10. Bank-részvény 789.—. Hítel-részvény 191.40. Váltó Londonra 112.35. Ezüst 110.75. Arany 5.34. 1860-diki Állam kölcsön 101.40.

Augustus 1-jén: Urbéri kárpótlási kötvény: Magyarországi 76.25. Erdélyi 74.—.

T. és felelős szerkesztő DÓZSA DANIEL.

NEM HIVATALOS.

(159)

(1—3)

Éppen most érkezett

1863-dik évi

termésből készült valódi Leyer-féle eper pomádé

Kolozsvárt, aug. 1-sőjén, 1863.

CSAPÓ SÁNDOR.

(769)

2/3

(11—15)

Cs. kir. és hercegi szabadalmakkal fölrüházott = a gyógytan legnevezetesebb tekintélyeitől megvizsgált = ajánlott = és bizonyítványokkal ellátott =

BERINGUIER LIPOT orvostudor

illatos gyógyszeres

KORONASZESZ

(vagy kölni-víz Quintessentiája.)

Beringuier orvostudor Koronaszesze a legválogatottabb s értékesebb zamatos-illékony részekből lepároltatás által készítettve, nem csak mint jeles illatszer, mely az élet-erőt eleveníti és erősíti, hanem mint jeles gyógyszer is ajánlatos. Ez egy valódi se-egély, azokra nézve, kik fejfájásban és főkisérvényben szenvednek, fog-és fül-fájásoknál, hűlés bajknál, könnyebb közsvényes fájalmaknál, valamint az ideg-rendszer s az emésztő szervezett gyenge állapotjában, Beringuier orvostudor Koronaszesze bevéve, bedörzsölve, vagy a megnevezett kendővel bekötés által, mint ideg erősítő, görcs csillapító, s erősítő háziszor bátylyosan alkalmazható; igazi hasznos szolgálatot nyújt a Koronaszesz használata a mindennapi másdnál, és ha azt a mosdó vízhez vegyítjük, midőn ily módon nemcsak a fő izmokat s a szemeket erősíti, hanem egyszersmind a bőrnék ruganyos lágyaságot és ifjui frisseséget kölcsönöz.

Beringuier orvostudor illatos gyógyszerre, cs. kir. szabadalmazott Koronaszesze kizárólagosan csak eredeti üvegekben 1 fnt 25 kr. uj pénzben és eredeti 6 üveget foglaló ládákban — egy ládának ára 7 fnt 50 kr. uj p. árultatik, s függvényei a bélyegvélre vonatkozó es. rendelet szerit hivatalosan be van lajstromozva.

A hajak szépen tartására

Dr. BERINGUIER

NÖVÉNY-GYÖK HAJ-OLAJA.

Dr. Beringuier növény-gyök haj-olaja távol minden ártalmas vegyületektől mindég és mindenütt mint kitünőleg előnyös szer szolgál a fő hajnak és szakálnak fentartására, erősítésére és szépítésére; óvja az oly alkalmatlan fejkörpa és folt képződések ellen, a hajnak fényt, kellemes simaságot s pubaságot kölcsönöz, s jelesen oly esetekben is, hol midőn a haj már hullani vagy a fő korán kopaszodni kezd, e szer gyógyhatása nagyon meglepő. Dr. Beringuier növény-gyök haj-olaja, a külföld ily nemü legjobb készítményiből sorozható, de ezeket olcsóságával jóval feljúlulja. Dr. Beringuier növény-gyök haj-olaja a mellékelt dugaszolt, cím pecsét nyomóval s fekete írással pecsételt eredeti üvegcsében ára minden bizományi rak-tá osnál változatlanul 1 fnt uj p.

Dr. Beringuier összes szabadalmazott készítményei az eredeti szabott áron: Kolozsvárt: csak is gyógyszer. WOLFF J. s Khudi J özvegyénél kaphatók, valamint Abrudbányán: Ferenczi Mihály; Besztercén: Kelp Ferenc; és Dietrich & Fleischer; Brassóban: Stenner F.; Dévén: Büchler A.; Nagy Enyeden: Trajánovits Ede gyógyszerész s

Jeles találmányu hajfestő szer.

Dr. BERINGUIER

NÖVÉNYI HAJFESTŐ SZERE.

Ezen újtalálmányu, bires orvosi tekintélytől megvizsgált s teljesen célszerű s általában ártalmatlannak ösmert szerrel a haj-, szakál-és szemöldöket tetszés szerinti árnyéklatok szerint festhetni, a nélkül hogy a bőrön folt vagy szag okozódjon. Az alkalmazása nagyon egyszerű és könnyű, ezen festő szer által előidéztet hajszin előnyök igaz természetűn sikerülnek, és a szintési műtétet lehetetlen elhibázni.

Dr. Beringuier cs. kir. szabadalmazott növényi hajfestő szere két I. és II. számmal jelett üvegcsében s mindenütt 5 fnt. szabott árt adatik. A műtételhez szükségelt 2 kefe és tálcácska, mellékelve van, s mindenik tárgy, a mellékelt bélyeggel van ellátva.

Bisztricsányi A.; Erzsébetháza: Schmidt A.; Hátszeg: Matéfi Béla gyógyszer; Kérdi-Vásárhely: Hankó László; Kőhalomban: Melas Ed. F. gyógyszer; Maros-Vásárhely: Fogarasi J. D.; Medgyesen: Vándry & Brandsch; Segesvárt: Mischbacher fia és Teutsch; Sz. Ujvárt: Placintár és fia gyógyszer; Szász-Régen: Wachner Traugott; Szászsebesben: Weissörtel Ad. G.; Seeben: Zöhrer J. F.; Székely-Kereszturon: Binder Márton; Sepsiszentgyörgyön: Vitályos Béla; Sz. Udvarhely: Kautz J. A. gyógyszer; Szarvaskő: Gossy A.; Sz.-Somlyón: Ruzsika Ignác; Tasnádon: Szongott Jakab; Tordán: Velits G. és Wolff G.; Zalatnán: Megay Guszt. A. gyógyszer.

Postán küldve a göngyöleg és bérmentesítésért a rendes áron felül a távolság és csomag nagyságához képest még 30 egész 70 krig melléklendő.

STEIN JÁNOS

könyvkereskedésében Kolozsvárt, Wittich Józsefnél Maros-Vásárhelyt, Dobray Nándornál S.-Udvarhelyt, Barthos Domokosnál S.-Szentgyörgyön kapható:

A magyar szent korona országai:

Magyarország, Erdély, Horvát, Tótország és a katonai végvidék

új térképe.

Részben a szomszéd országokkal: Karinthia, Krajna, Styria sat. Ára 3 fnt.

A magyar nyelv szótára.

A magyar tudományos akadémia megbízásából.

II. kötet 2-dik füzet. Ára 1 fnt.

AZ ÉSZAKI FÉNY.

REGENY 3 kötetben, írta Dózsa Dániel.

Ára 3 fnt.

A magyar birodalom

természeti viszonyainak leírása.

A magyar tudományos akadémia megbízásából készítette Hunfalvy János

I. kötet II. füzet. Ára 1 fnt.

Hortenzia királyné.

Egy napoleoni életkép. Írta Mühlbach L. Fordította Székely József.

Két rész 1 fnt.

Részvét könyve,

MDCCCLXIII.

A magyar írók segély-egylete megbízásából, az alapítke javára: Szerkeszti

Gyulai Pál. Ára 4 fnt. Diszkrétben 5 fnt.

Gróf Széchenyi István

Politikai Iskolája, Saját műveiből összeállítva. I. kötet 2 fnt 50 kr.

LENGYELORSZÁG

Térképe 1 fnt.

Nyomatott az ev. ref. főtanoda betűivel (Bel-farkasutca 74 sz.)